

idnosynamy z klientamy na pidpriemstvi" [Evaluation of the Effectiveness of the Customer Relationship Management System at the Enterprise]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Ohiiienka. Seriiia «Ekonomiczni nauky»*. 2019. https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2018/31067/Visnyk-19_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saxena, N., and Taneja, M. "A study on CRM effectiveness in public and private sector banks". *International Journal of Public Sector Performance Management*, vol. 4, no. 1 (2018): 45-56.
DOI: 10.1504/IJPSM.2018.088693

Simanjuntak, E. R. et al. "CRM capabilities and marketing effectiveness: the mediating role of interactive marketing implementation". In *Global Marketing Conference at Hong Kong*, 2016.
DOI: 10.15444/GMC2016.06.08.05

Tariq, M. et al. "Modeling the effectiveness of electronic customer relationship management (E-CRM) systems: empirical evidence from Pakistan". *Revista Gestao & Tecnologia* (2019): 77-100.
DOI: <https://doi.org/10.20397/2177-6652/0.v0i0.1747>

Tykhonchenko, R. S. "Rozrobka CRM-stratehii na pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli na osnovi protsesnoho pidkhodu" [Developing CRM-Strategies on the Basis of Process Approach at Retail Enterprises]. *Biznes Inform.* 2015. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-7_0-pages-300_304.pdf

Zhehus, O. V. "Intehrovanyi pidkhid do orhanizatsii prodazhu v rozdribnii torhivli" [Integrated Approach to Organization of Sales in Retail]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 1 (2017): 62-72.
DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2017.1-06>

УДК 332.146:330.341.1; 330.59; 338.242; 352.9
JEL: D60; H79; I31; O33; R59

ВПЛИВ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ НА РІВЕНЬ ДОБРОБУТУ МЕШКАНЦІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

©2020 **ВАРУК В. В.**

УДК 332.146:330.341.1; 330.59; 338.242; 352.9
JEL: D60; H79; I31; O33; R59

Варук В. В. Вплив стратегії розвитку смарт-спеціалізації на рівень добробуту мешканців об'єднаних територіальних громад

Покращення навколишнього середовища та добробуту громадян важливе для переходу до стабільного та кращого майбутнього і знаходиться в центрі уваги стосовно трансформації громад. Одним зі шляхів зазначеного переходу є запровадження стратегії смарт-спеціалізації, метою якої є забезпечення комфортних умов життя, що характеризує сучасний розвиток добробуту громадян. Мета статті полягає в дослідженні та зіставленні загальних напрямів впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут мешканців територіальних громад. Вплив стратегії смарт-спеціалізації для забезпечення добробуту мешканців територіальних громад визначено, аналізуючи, систематизуючи та узагальнюючи праці багатьох іноземних і вітчизняних науковців. У результаті дослідження розглянуто різні бачення поняття смарт-спеціалізації та сформульовано основні напрями здійснення розвитку цієї стратегії. Проаналізовано світовий досвід формування розвитку смарт-спеціалізації. Розроблено таблицю впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут громади. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі на концептуальному рівні є заповнення певного наукового вакууму у вивченні впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут мешканців територіальних громад, відзначаючи внесок дослідників у розвиток проблеми.

Ключові слова: добробут, регулювання, смарт-спеціалізація, стратегія, об'єднана територіальна громада (ОТГ).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-7-338-345>

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 15.

Варук Валентина Віталіївна – аспірантка кафедри управління та адміністрування, Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Мирославицька, 1, Харків, 61002, Україна)

E-mail: varuk@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5377-5377>

UDC 332.146:330.341.1; 330.59; 338.242; 352.9

JEL: D60; H79; I31; O33; R59

Varuk V. V. The Impact of the Development Strategy of Smart Specialization on the Level of Welfare of Residents of Amalgamated Territorial Communities Improving both the environment and the welfare of citizens is important for the transition to a stable and better future and is the focus while carrying on the transformation of communities. One of the ways of this transition is the introduction of a smart specialization strategy aimed at ensuring comfortable living conditions that characterize the modern development of the welfare of citizens. The purpose of the article is to study and map the general directions of the influence of the smart specialization strategy on the welfare of residents of territorial communities. The impact of the smart specialization strategy to ensure the welfare of residents of territorial communities is determined by analyzing, systematizing and summarizing the work of many foreign and domestic scholars. The research examines different visions of the concept of smart specialization and formulates the main directions of implementation of this strategy. The world experience of smart specialization development is analyzed. A table of influence of the strategies for smart specialization on community welfare has been developed. Prospects for further research in this direction at the conceptual level are to fill a certain scientific vacuum in studying the impact of smart specialization strategy on the welfare of residents of territorial communities, noting the contribution of researchers to the development of the problem.

Keywords: welfare, regulation, smart specialization, strategy, amalgamated territorial community (ATC).

Fig.: 4. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 15.

Varuk Valentyna V. – Postgraduate Student of the Department of Management and Administration, Educational and Research Institute «Karazin Business School» of V. N. Karazin Kharkiv National University (1 Myronosytska Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: varuk@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5377-5377>

Покращення добробуту громадян і навколишнього середовища стало важливим для переходу до стабільного та кращого майбутнього в центрі трансформації громад. Одним зі шляхів зазначеного переходу є запровадження стратегії «смарт-спеціалізації». Розвиток концепції смарт-спеціалізації в Україні є одним із важливих напрямків реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також економічної інтеграції до європейського ринку та забезпечення ефективного включення в глобальні ланцюжки доданої вартості.

Вплив стратегії смарт-спеціалізації для забезпечення добробуту мешканців територіальних громад визначався у працях багатьох учених, зокрема McCann Ph., Ortega-Argile's R., Nam T., Pardo T. A., вчених НАН України, Черенько А. та інших. Констатуючи внесок зазначених дослідників у формування та опрацювання наукового проблемного поля, необхідно зазначити, що існує певний науковий вакуум у питанні дослідження впливу стратегії смарт-спеціалізації для забезпечення добробуту мешканців територіальних громад.

Мета статті полягає в дослідженні та зіставленні загальних напрямів впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут мешканців територіальних громад.

На сьогоднішній день зростає значення застосування стратегії смарт-спеціалізації для розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ), але розуміння змісту цього поняття часто потребує додаткового тлумачення. Смарт-спеціалізація – це підхід ЄС до виявлення унікальних функцій і активів кожної країни та регіону, підкреслення конкурентних переваг кожного регіону та зосередження уваги партнерів на баченні майбутніх досягнень [11].

Стратегія смарт-спеціалізації (S3) означає національні або регіональні інноваційні стратегії, які визначають пріоритети для створення конкурентних переваг, розвиваючи й узгоджуючи сильні сторони досліджень та інновацій з потребами бізнесу, щоб послідовно реагувати на нові можливості та ринкові зміни, уникаючи дублювання та фрагментації зусиль [9]. Тобто, стратегія смарт-спеціалізації – це місцевий підхід, що характеризується виявленням стратегічних сфер для втручання, що базується як на аналізі сильних і потенційних можливостей економіки, так і на процесі підприємницької діяльності з широким залученням зацікавлених сторін.

Так, поняття «смарт-спеціалізація» означає переплетення декількох паралельних соціально-технічних процесів у сучасному світі:

1. Перший процес охоплює процес науково-технічного прогресу та постійне впровадження технологій у всі сфери життя населення.
2. Другий процес полягає в забезпеченні комфортних умов життя, що зумовлює розвиток добробуту громадян.

3. Третій процес відображає трансформацію системи територіального управління, використання інноваційних підходів до розподілу ресурсів, а також установа завдань і координацію їх реалізації.

Отже, взаємодія зазначених процесів передбачає створення нових соціальних цінностей і стало-го розвитку ОТГ. На сьогоднішній день не існує загального алгоритму визначення смарт-спеціалізації території, але різні дослідники пропонують власні підходи. Так, вчені Теу Нам і Тереза Пардо (*T. Nam, T. A. Pardo*) вважають, що завдяки ефективному управлінню інвестиціями в людину (соціальний капітал) та ІТ-інфраструктурі, які забезпечують стабільне зростання та поліпшують якість життя, території можна назвати смарт-спеціалізованими. Автори визначили три ключові елементи смарт-спеціалізації [5]:

- ✦ технології – ключовий інструмент до перетворення життя і роботи;
- ✦ людський капітал і освіта;
- ✦ діалог уряду та громадян.

Завданням смарт-спеціалізації може бути вирішення багатьох проблем територій: стан навколишнього середовища, належне управління, мобільність, процвітання, зростання населення (або його старіння) тощо. Загалом, можна виділити ключові поняття, які узагальнюють, наскільки смарт-спеціалізація вирішує зазначені проблеми (*рис. 1*) [12].

Покращення добробуту громадян і навколишнього середовища стало важливим для переходу до стабільного та кращого майбутнього в умовах трансформації громад. Зростання ролі добробуту відбувається у країнах по всьому світі. Невід'ємною складовою побудови добробуту в нинішній ситуації є необхідність вивчення життєвого рівня ОТГ і досягнення високих стандартів життя. Згідно із українськими та зарубіжними дослідженнями точних, чітких та єдиних індикаторів добробуту не існує, кожна ОТГ використовує свої власні аспекти [1].

Так, до основних аспектів добробуту ОТГ можна віднести: демографічну ситуацію, ситуацію на ринку праці, матеріальний добробут, умови проживання, охорону здоров'я, освіту, соціальне середовище, екологічну ситуацію [3; 4; 15]. Можна сформулювати такі основні складові добробуту громад: дохід, інфраструктура та суспільні відносини (*рис. 2*).

Згідно з *рис. 2* основним чинником забезпечення гідних стандартів життя є доходи мешканців, які відображають рівень соціального розвитку та визначають його зростання. У зв'язку з цим процеси розподілу доходів впливають на життєво важливі інтереси населення в цілому, а також є ключовими чинниками соціальної стійкості ОТГ, можливостей і типу відтворення робочої сили, розвитку людського потенціалу.

Інфраструктура є наступним важливим чинником добробуту ОТГ. Недостатня інфраструкту-

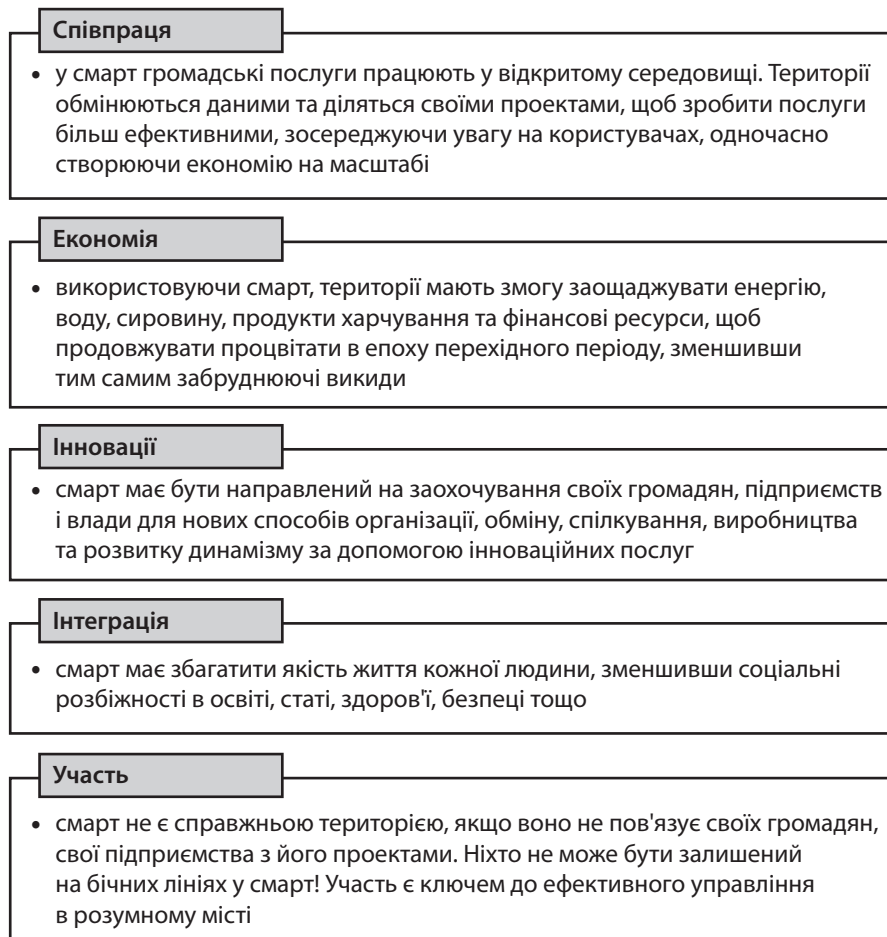

Рис. 1. Складові поняття смарт-спеціалізації території

Джерело: узагальнено автором за [12].

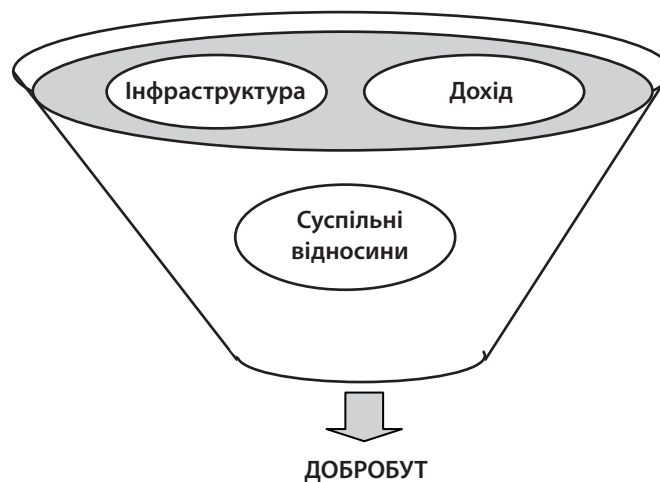

Рис. 2. Складові добробуту територіальних громад

Джерело: узагальнено автором за [3; 4; 15].

ра – це не просто незручність для мешканців, але і значна довгострокова незабезпеченість умовами та пов'язані з цим витрати для ОТГ. Тому важливо покращувати як «м'яку» інфраструктуру (наприклад, охорона здоров'я та програми зайнятості), так і «фізичну» інфраструктуру (наприклад, житло, вода та

каналізація). Зазначений фактор надає найважливіші послуги для мешканців – значно впливає на зростання виробництва та, таким чином, є життєво важливим для суспільних інтересів.

Наступним чинником добробуту є суспільні відносини. Забезпечення суспільних відносин є необхід-

ною функцією управління, яка допомагає встановлювати та підтримувати взаємні зв'язки в ОТГ, знайти розуміння, прийняття та налагодити співпрацю між владою та громадськістю. А також передбачає управління проблемами, інформування громадськості. Відсутність довіри між урядом та мешканцями громади може вплинути на реалізацію нових інновацій, особливо в районах, які традиційно залишаються позаду. Тому важливою є впровадження рівноправних інновацій, оскільки вони можуть допомогти підняти вразливі громади та забезпечити користь для всіх. Тобто, добробут ОТГ залежить від формування необхідних умов для соціально-економічного зростання території.

Однією з цілей ООН є забезпечення того, щоб території були інклюзивними, безпечними та стійкими [14]. Тому стратегія смарт-спеціалізації має бути орієнтованою на населення для забезпечення основних цілей:

- ✦ *життєздатність*: краща якість життя для мешканців та відвідувачів за рахунок забезпечення чистого та здорового простору, а також створення та підтримка інфраструктури, яка забезпечує надання послуг, підключена та доступна в будь-який час і в будь-якому місці;
- ✦ *працездатність*: економічна конкурентоспроможність для залучення промисловості та талантів, а також важкої інфраструктури, необхідної для енергетики, зв'язку та ІТ;
- ✦ *сталість*: екологічно свідомий акцент робиться на стійкості (послуги, які не завдають шкоди навколишньому середовищу або не створюють проблеми для майбутніх поколінь).

Тобто, такі технології та постійні інновації, які супроводжують їх, забезпечують поліпшення послуг за допомогою оптимізованих рішень. Основною ідеєю стратегії смарт-спеціалізації є здійснення стратегічних дій з метою формування майбутніх конкурентних переваг за допомогою принципу просування підприємницької ініціативи «знизу вгору», при цьому уряд має виконувати лише допоміжну роль, сприяючи ініціативам «знизу». Запровадження стратегії смарт-спеціалізації підприємствами та урядом дозволяє створювати робочі місця та стимулювати економічне зростання, а також підвищувати загальну якість життя в громадах, в яких вони беруть участь.

Так, стратегія смарт-спеціалізації має цілісний підхід і намагається включити всі можливі аспекти та компоненти, що виходять з географічно обмеженої території, такої як місто, село або регіон та їх громадяни. Це поняття визначає потреби громади та громадян у фокусі. Стратегія смарт-спеціалізації об'єднує зусилля для досягнення найкращих результатів, а саме: підкреслює важливість співпраці та партнерства між усіма залученими сторонами, включаючи державні установи, приватний сектор, добровільні організації, школи та громадян.

Європейською комісією виділено п'ять можливих напрямів формування стратегій смарт-спеціалізації у сферах інновацій та розвитку [8]:

- ✦ оновлення традиційних секторів промисловості за рахунок пошуку нових ринкових ніш;
- ✦ модернізація за рахунок адаптації та розповсюдження нових технологій;
- ✦ технологічна диверсифікація у спорідненні види діяльності;
- ✦ розвиток нових видів економічної діяльності завдяки радикальним технологічним змінам та інноваційним проривам;
- ✦ використання нових форм інновацій, таких як відкриті, соціальні інновації, у сфері послуг і таких, що ініціюють споживачі.

Так, стратегія смарт-спеціалізації передбачає [9]:

- ✦ політичну підтримку ключових пріоритетів, завдань і потреб для розвитку;
- ✦ розвиток «сильних сторін» і конкурентних переваг держави/регіону/громади;
- ✦ підтримку технологічних інновацій і стимулювання інвестування приватного сектора;
- ✦ залучення зацікавлених сторін до стимулювання інноваційно-експериментальної діяльності;
- ✦ розробку систем моніторингу та оцінювання.

Тобто, стратегія смарт-спеціалізації пропонує поліпшену якість життя та шлях до більш стабільної території, але існують значні перешкоди, а саме: необхідність фінансування нових проектів, відсутність законодавчої та політичної бази тощо. Для забезпечення стратегії смарт-спеціалізації необхідний час, який потребує постійних і тривалих зусиль, щоб бути успішним.

На теперішній час більшість міст світу реалізують стратегію смарт-спеціалізації територій. Ключова їх відмінність – підвищення ефективності менеджменту за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій. Це забезпечує найвищу якість послуг і життєвий комфорт мешканців. Згідно із дослідженням Глобального інституту Маккінзі (*McKinsey Global Institute – MGI*) стратегія смарт-спеціалізації спрямована на поліпшення ключових показників якості життя населення від 10% до 30% [13]. Використання нових інструментів забезпечує цілий ряд позитивних результатів. Зокрема, вони дозволяють:

- ✦ зменшити смертність на 8–10%;
- ✦ підвищити оперативність реагування на надзвичайні ситуації на 20–35%;
- ✦ скоротити середній час у дорозі на роботу і з роботи на 15–20%;
- ✦ знизити захворюваність на 8–15%;
- ✦ скоротити викиди парникових газів на 10–15%.

Також експерти MGI оцінили, як стратегія смарт-спеціалізації може впливати на різні показни-

ки якості життя. Серед них слід зазначити: безпеку, час і комфорт, здоров'я, якість навколишнього середовища, соціальні зв'язки й участь у суспільному житті, роботу та вартість життя. Згідно із думкою авторів дослідження, існують три рівня, досягнувши яких, території можна вважати смарт-спеціалізованими [13]:

- ✦ технологічна база;
- ✦ правильні інструменти;
- ✦ використання додатків територіями, компаніями та людьми.

Можна виділити такі три етапи, які проходять території при смарт-спеціалізації:

- ✦ *перший етап* – аналіз ситуації всіх сфер життя, створення ініціативи розробки стратегії, залучення громадян до цього процесу;
- ✦ *другий етап* – детальне опрацювання власних цілей і завдань, а також запуск перших проєктів;
- ✦ *третій етап* – аналіз перших результатів, коригування короткострокового плану та розробка довгострокового плану розвитку.

Як зазначав Геннадій Зубко, колишній Віцепрем'єр-міністр – Міністр регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України, який має відношення до цього напрямку: «Це можливість обернути синергію науки, бізнесу та місцевого самоврядування на абсолютно нові інвестиційні перспективи регіонів та вивести ОТГ на новий рівень розвитку. Інтегруємо методу ЄС смарт-спеціалізації у стратегію регіонального розвитку! Такі підходи й рішення запропонував Мінрегіон і найближчим часом вони будуть винесені на розгляд Уряду» [10].

Отже, територіям слід зосередити інноваційні зусилля та інвестиції на деяких сферах, спеціально вибраних для території. Території значно відрізняються одна від одної по багатьох аспектах. Стратегія смарт-спеціалізації закликає території проаналізувати, де є сильні та слабкі сторони, та зосереджувати інноваційні інвестиції на тих сферах, в яких території мають найбільший потенціал для створення глобальної конкурентоспроможної спеціалізації.

Тому громади повинні визначити ключові сфери, види діяльності або технологічні сфери, де вони більш схильні до отримання конкурентних переваг, і зосереджувати свою регіональну політику на сприянні інноваціям у цих сферах [6].

Також необхідно пам'ятати, що стратегія смарт-спеціалізації розглядається як додаткова стратегія, яка не повинна замінити існуючі територіальні стратегії. Природа стратегії смарт-спеціалізації є вертикальною, а це означає, що вона зосереджена на декількох конкретних сферах. Проте горизонтальні передумови повинні бути вже запроваджені, щоб ефективна спеціалізація була смарт. Якщо це не так, стратегія смарт-спеціалізації може виявитися не-ефективною.

Міжнародна корпорація даних виділяє такі етапи розвитку стратегії смарт-спеціалізації [7]:

- ✦ *безсистемність* – набір випадкових, дискретних проєктів на рівні різних департаментів;
- ✦ *стратегія* – етап проєктних ініціатив, колаборації між департаментами та визначення цілей, завдань та існуючих бар'єрів;
- ✦ *стабільність* – проєкти впроваджуються в життя, визначається їх інтеграція один з одним;
- ✦ *управління* – координація дій, впровадження технологій, розробка стандартів, аналіз перших результатів, налагодження роботи;
- ✦ *оптимізація* – підтримка стійкого смарт-середовища та коригування стратегії розвитку з урахуванням досягнутих показників і нових потреб.

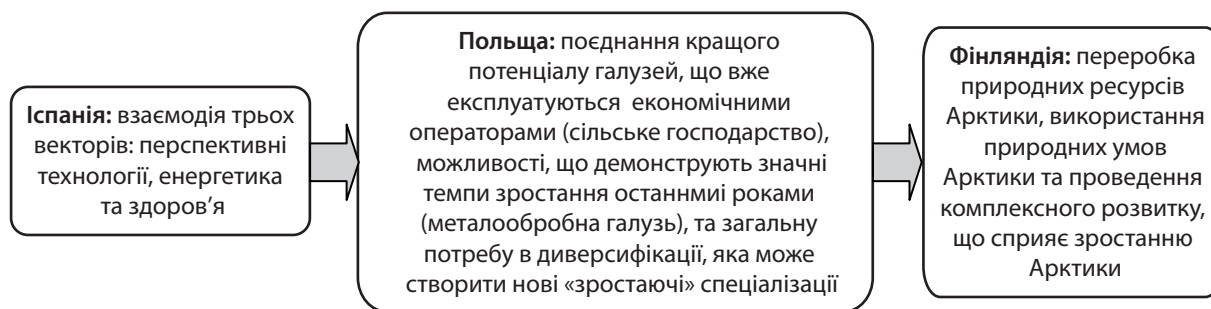
Таким чином, можна припустити, що застосування стратегії смарт-спеціалізації передбачає три шари технологій, які накладаються один на одного і не можуть існувати один без одного:

- ✦ найнижчий шар – *цифрові дані*: сировина смарт-спеціалізації територій, яка постійно зростає;
- ✦ середній шар – *інфраструктура*: об'єднує все необхідне обладнання, щоб зробити ці дані доступними завдяки датчикам;
- ✦ найпотужніший інтелектуальний шар – *програмує забезпечення*: створює інформацію з даних.

Стратегія смарт-спеціалізації спеціально розроблена для застосування в різних регіонах ЄС. Ф. Маккенн і Р. Ортега-Аргілеа (*Ph. McCann, R. Ortega-Argile's*) стверджують, що в економічно сильніших регіонах стратегія смарт-спеціалізації веде до вдосконалення та посилення існуючої практики, при цьому в помірних економічних регіонах (південноєвропейських регіонах) стратегія смарт-спеціалізації веде до реального прогресу. Однак у слабких економічних регіонах (східноєвропейські регіони) розробка та впровадження стратегії смарт-спеціалізації виявилася складною та менш успішною. Тобто, причиною даного факту є те, що ці регіони не мають надійних урядових механізмів [2].

Західна Європа знаходиться на передовій у розвитку стратегії смарт-спеціалізації територій за допомогою інноваційних напрямків, які поліпшують життя громадян і відвідувачів, використовуючи смарт-технологію (рис. 3).

Тобто, стратегія смарт-спеціалізації сприяє ефективному та дієвому використанню інвестицій за рахунок зосередження на сильних сторонах територій, що і становлять власне спеціалізацію. Згідно з дослідженими практиками стратегії розвитку смарт-спеціалізації можна зробити висновок, що всі зміни, які роблять планету більш стійкою, можуть здавати-

Рис. 3. Практика функціонування розвитку стратегії смарт-спеціалізації територій

Джерело: узагальнено автором за [8; 9].

ся непростими та можуть займати довгі роки планування та експериментування. Але, зрештою, застосування стратегії смарт-спеціалізації приводить до покращення добробуту мешканців.

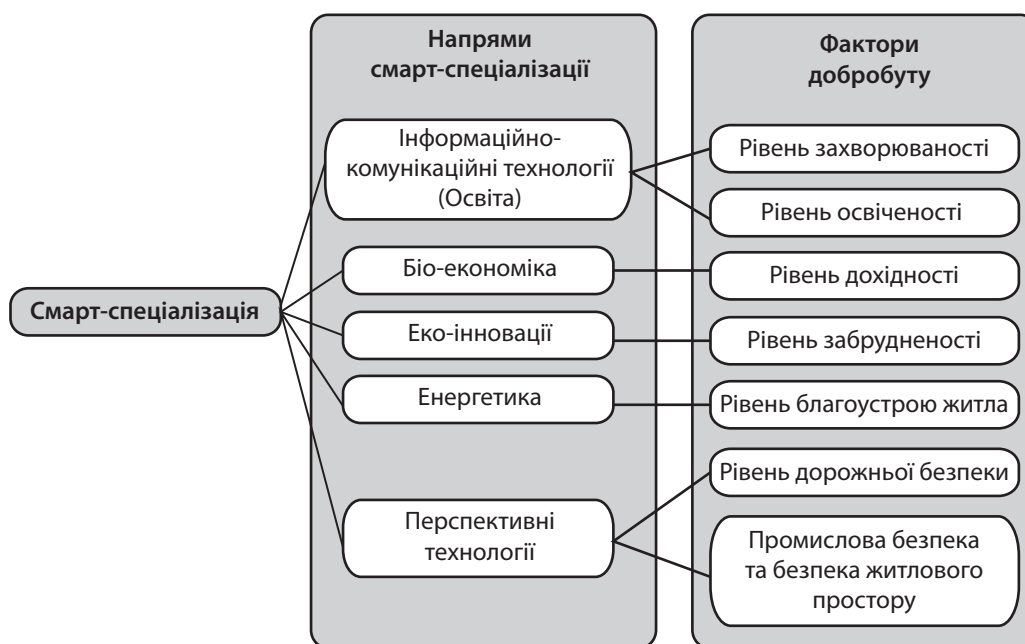
Стратегія смарт-спеціалізації – це інструмент для розвитку секторів країни за допомогою впровадження інновацій. Вибір сфер застосування стратегії смарт-спеціалізації здійснюється консенсусом експертів, що представляють науку, освіту, бізнес, промисловість на територіальному рівні. Державі в даній стратегії відводяться три функції:

- ✦ створення умов для здійснення погоджень і вибору «смарт-спеціалізації»;
- ✦ проведення моніторингу розвитку з точки зору обраної смарт-спеціалізації;
- ✦ визначення потреб, що виникли у зв'язку з обраною смарт-спеціалізацією і введення відповідних стимулів та заходів підтримки.

Цей підхід передбачає також більш активне залучення різних учасників у процес підприємницької

діяльності, поширення партнерської взаємодії за межі територій, взаємопов'язаності різних сфер економіки. Так, університети та інші заклади вищої освіти, а також різноманітні дослідницькі установи сприяють реалізації стратегії смарт-спеціалізації, перш за все, шляхом підвищення якості досліджень та нарощування власного науково-технічного потенціалу, що, своєю чергою, дозволяє їм генерувати актуальне знання, адаптувати нові ідеї та сприяти їх поширенню та реалізації в регіоні. Крім того, вони формують підприємницьке середовище регіону завдяки, з одного боку, залученню, вихованню та розвитку підприємницьких здібностей населення, а з іншого – завдяки наявності позитивного іміджу інноваторів, приваблюють різноманітні бізнес-структури та інвесторів.

І зараз, згідно із Міністерством розвитку громад та територій України та RIS3, до основних можливих напрямів стратегії смарт-спеціалізації відносять: освіту, охорону здоров'я, навколишнє середовище (як природне, так і матеріальне), безпеку (як економічну, так і фізичну), транспорт тощо (рис. 4) [4; 9].

Рис. 4. Вплив стратегії смарт-спеціалізації на добробут мешканців

Джерело: узагальнено автором за [4; 9].

Можна стверджувати, що напрями формування стратегії смарт-спеціалізації – це шлях у майбутнє, який забезпечує якісне повсякденне життя мешканців, об'єднуючи фактори добробуту, а саме: технології та комунікації в інфраструктурі, освіті, водопостачанні, правоохоронних органах тощо (табл. 1).

потреб, на підвищення якості життя мешканців, є досить ефективним і потужним механізмом розвитку.

ВИСНОВКИ

Стратегія смарт-спеціалізації має розглядатися як додаткова стратегія, що не повинна замінити існую-

Таблиця 1

Вплив стратегії смарт-спеціалізації на добробут громади (в балах)

Фактори добробуту Напрями стратегії смарт-спеціалізації	Дохід громади	Інфраструктура громади	Суспільні відносини громади
Оновлення традиційних секторів промисловості	5	3	1
Модернізація за рахунок адаптації та розповсюдження нових технологій	1	5	3
Технологічна диверсифікація у спорідненні види діяльності	5	3	1
Розвиток нових видів економічної діяльності завдяки радикальним технологічним змінам та інноваційним проривам	1	3	5
Використання нових форм інновацій, таких як соціальні інновації у сфері послуг і таких, що ініціюють споживачі	1	3	5

Джерело: складено автором на основі [3; 8].

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що розроблено таблицю впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут громади, який оцінений в балах. Одним із головних напрямів стратегії смарт-спеціалізації є оновлення традиційних секторів промисловості, що є реальним шансом для громади, оскільки безпосередньо впливає на дохід та інфраструктуру. Цей вплив базується на осмисленні пошуків, помилок і досягнень протягом усього періоду розвитку громади. Оновлені традиційні сектори промисловості являють основу економічного процвітання та ставлять завдання з підтримки та зміцненню промислового лідерства громади.

Наявна практика свідчить, що високих результатів можна досягти лише за умов адаптації та розповсюдження нових технологій, а саме, їх модернізації. Фактор добробуту «інфраструктура» має більший вплив (5 балів) на зазначений напрям смарт-спеціалізації, оскільки є чинником, що сприяє інноваційній діяльності. Напрямок технологічної диверсифікації у спорідненні види діяльності дає кращі можливості одержання прибутку порівняно з уже наявними можливостями в галузі, де вже функціонує громада, та дозволяє конкурувати з існуючими громадами.

Радикальні технологічні зміни та інноваційні прориви мають тісний зв'язок із суспільними відносинами та забезпечують стратегічний розвиток і вдосконалення соціально-економічної діяльності, тому оцінені вищим балом. Використання нових форм інновацій, таких як соціальних інновацій у сфері послуг, що є однією з найперспективніших галузей економіки, яка швидко розвивається і більше, ніж будь-яка інша, орієнтована на споживача, на задоволення

ючі територіальні стратегії, інакше запропоновані дії виявляться неефективними. Запропонована таблиця впливу стратегії смарт-спеціалізації на добробут громади має викликати особливий інтерес і є корисною для отримання необхідного результату, що дозволить органам місцевої влади спостерігати уразливі місця, робити висновки та приймати відповідні рішення.

Можна констатувати, що подальший розвиток територій в Україні неможливо розглядати без інтеграції у світові тренди та ноу-хау. Смарт-спеціалізація забезпечує кращі умови життя та розвиває послуги, що підтримують кращу сталість та життєздатність, адже смарт-спеціалізація – це забезпечення якісного життя з використанням максимально технологічних нововведень. Виходячи із вищезазначеного смарт-спеціалізація – це стратегія еволюції, яка може не тільки затримати деградацію якості життя, але й покращити її різноманітність. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Varuk V., Parkhomenko O. Complex synthesis of factors for modern development of welfare of territorial communities // Fifteenth Scientific and Practical International Conference "International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics" (NTI-UkrSURT 2019). 2019. Vol. 67. Art. 06055. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706055>
- McCann Ph., Ortega-Argile's R. Smart specialisation, entrepreneurship and SMEs: issues and challenges for a results-oriented EU regional policy. *Small Business Economics*. 2016. Vol. 46. Issue 4. P. 537–552. DOI: 10.1007/s11187-016-9707-z.

3. Методика розрахунку добробуту. URL: www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx
4. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: www.minregion.gov.ua/press/news
5. Nam T., Pardo T. A. Conceptualizing Smart City with Dimensions of Technology, People, and Institutions // Proceedings of the 12th Annual International Digital Government Research Conference: Digital Government Innovation in Challenging Times. June 2011. P. 282–291.
DOI: <https://doi.org/10.1145/2037556.2037602>
6. Rethinking Regional Development Policy-making. OECD, 2018. 140 p. URL: <https://www.oecd.org/regional/rethinking-regional-development-policy-making-9789264293014-en.htm>
7. Smart specialisation. URL: www.idc.com
8. Smart specialization / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/smart_spec/strength_innov_regions_en.pdf
9. Smart Specialisation Platform. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-platform>
10. Мінрегіон запровадить SMART-спеціалізацію регіонального розвитку, – Геннадій Зубко // Урядовий портал. 27.06.2018 р. URL: www.kmu.gov.ua/ua/news/minregion-zaprovadit-smart-specializaciyu-regionalnogo-rozvitku-gennadij-zubko
11. Смарт-специализация для национальной промышленности / Промышленно-торговая палата Украины. Октябрь 2017. URL: www.cci.com.ua/ru/tag/смпрт-специализация-украина/
12. Brussels Smart City. URL: www.smartcity.brussels/home
13. Smart Cities: Digital solutions for a more livable future / McKinsey Global Institute. 21.04.2018. URL: <https://medium.com/mckinsey-global-institute/smart-cities-c0d557ff42c1#:~:text=A%20new%20report%20from%20the,indicators%20by%2010%E2%80%9330%20percent>
14. Цілі сталого розвитку 2016–2030. URL: www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku
15. Рівень життя населення України : монографія / за ред. Л. М. Черенько. Київ : ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. 428 с.

- McCann, Ph., and Ortega-Argile's, R. "Smart specialisation, entrepreneurship and SMEs: issues and challenges for a results-oriented EU regional policy". *Small Business Economics*, vol. 46, no. 4 (2016): 537-552.
DOI: [10.1007/s11187-016-9707-z](https://doi.org/10.1007/s11187-016-9707-z)
- Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy. www.minregion.gov.ua/press/news
- Nam, T., and Pardo, T. A. "Conceptualizing Smart City with Dimensions of Technology, People, and Institutions". *Proceedings of the 12th Annual International Digital Government Research Conference: Digital Government Innovation in Challenging Times*. June 2011. 282-291.
DOI: <https://doi.org/10.1145/2037556.2037602>
- "Rethinking Regional Development Policy-making". OECD, 2018. <https://www.oecd.org/regional/rethinking-regional-development-policy-making-9789264293014-en.htm>
- Riven zhyttia naseleння Ukrainy* [The Standard of Living of the Population of Ukraine]. Kyiv: TOV «Vydavnytstvo «Konsultant», 2006.
- "Smart Cities: Digital solutions for a more livable future". McKinsey Global Institute. April 21, 2018. <https://medium.com/mckinsey-global-institute/smart-cities-c0d557ff42c1#:~:text=A%20new%20report%20from%20the,indicators%20by%2010%E2%80%9330%20percent>
- "Smart specialisation". www.idc.com
- "Smart specialization". European Commission. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/smart_spec/strength_innov_regions_en.pdf
- "Smart-spetsializatsiya dlya natsionalnoy promyshlennosti" [Smart Specialization for the National Industry]. Promyshlennno-torgovaya palata Ukrainy. October 2017. www.cci.com.ua/ru/tag/смпрт-специализация-украина/
- Smart Specialisation Platform. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-platform>
- "Tsili staloho rozvytku 2016-2030" [Sustainable Development Goals 2016-2030]. www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku
- Varuk, V., and Parkhomenko, O. "Complex synthesis of factors for modern development of welfare of territorial communities". *International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics*, vol. 67, art. 06055, 2019.
DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706055>

Науковий керівник – Пархоменко О. С., кандидат економічних наук, доцент, Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу» ХНУ імені В. Н. Каразіна (Харків)

REFERENCES

- Brussels Smart City. www.smartcity.brussels/home
- "Metodyka rozrakhunku dobrobutu" [Methods of Calculating Welfare]. www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx
- "Minrehion zaprovadyt SMART-spetsializatsiyu rehionalnoho rozvytku, – Hennadii Zubko" [The Ministry of Regional Development Will Introduce SMART-specialization of Regional Development, – Hennadii Zubko]. Uriadovyi portal. June 27, 2018. www.kmu.gov.ua/ua/news/minregion-zaprovadit-smart-specializaciyu-regionalnogo-rozvitku-gennadij-zubko